

Cinsel İşlev bozuklukları Tedavi ve bakım yaklaşımları

Prof.Dr.Gülsüm Ançel

İçerik

- Tanımlar, kavramlar
- Cinsel haklar
- Normal cinsel döngü
- Cinsel işlev bozuklukları
- Cinsel travmalar
- Tedavi ve bakım
- Yasal boyut

Cinsellik nedir?

- “DSÖ: fiziksel, duygusal, entelektüel ve sosyal yönlerin kişiliği, iletişimi ve aşkı zenginleştirici etkilerinin bileşiminden oluşur’.
- Cinsellik, sadece bedensel değil; duygusal, düşünsel ve toplumsal bütünlüğü sağlayan, kişilik gelişimi, iletişim ve sevginin paylaşımını olumlu yönde zenginleştiren ve arttıran sağlıklılık halidir.

Cinsellik nedir?

- Cinsellik temel bir insani davranıştır. Mevcut kişiliğin doğuştan gelen bir parçasıdır.
- Cinsellik dar kapsamıyla cinsel ilişki anlamına gelmez, cinsel yakınlık davranışları öpüşmek, dokunmak, sohbet etmek, sarılmak, okşamak, masaj yapmak, erotik öyküler okumak ya da şakalar yapmak, aşk, karşılıklı beğenme, birlikte olmaktan mutlu olma ve bu konuda hayaller kurma, yalnızca bakışma bile cinsel yakınlık olarak görülmelidir”.

Cinselliğin boyutları

- üreme

Biyolojik

- yakınlaşma, bütünleşme, bir olma" gereksinim ve isteği

Psikolojik

- toplumsal değerler ve örgütlenme

Sosyal

Cinsel kimlik

- Bireyin kendi benliğini, bedenini, belli bir cinsellik tercihi içinde algılaması, kabullenmesi ve duygu, davranışlarıyla bu algıyı birleştirmesi, **kız ya da erkek olmaktan huzur ve güven duymasídır**
- Cinsel kimlik 3-6 yaşları arasında oluşur.
- Cinsel kimlik oluşumunda çocukluk çağındaki öğrenmeler, zdeşimler, toplumsal etkenler, ailedeki değer ve roller, bireyin bedensel gelişimi ve hormonal yapısı rol oynar

Cinsiyet Rol Davranışları

- Cinsiyete özgü davranışlardır, yani kadınları ve erkekleri farklı kılan davranış tipleridir.
- Belli yetenekler, ilgiler, tutumlar, iş tercihleri, sosyal saldırganlık, cinsel davranış gibi.
- Cinsiyete uygun davranışlar kültürler arası ve zaman içinde değişiklik gösterir.
- Kültürel kimlik ile uyumludur.

Cinsel Yönelim

- Cinselliğin erotik yönü demektir.
- Çocuk, genital organlarının uyarılmasından bebeklikten itibaren zevk alır.
- Cinsel dürtü, adolesan döneminin başında erotik fantezi ve erotik ilgilerle belirgin şekilde ortaya çıkar.
- Çocuğun cinsiyet kimliği ve cinsiyet rol davranışları ile onun ilerideki cinsel yönelimleri arasında ilişki bulunmaktadır.
- Ergenlik döneminde biseksüel eğilimler Freud tarafından normal eğilimler olarak değerlendirilmiştir.Yönelim bu dönemden sonra netlik kazanır

Cinsel yönelim

- Karşı cinse ilgi (Heteroseksüel):Kişinin karşı cinsiyete cinsel ilgi duyması,
- Aynı cinse ilgi (Homoseksüel, eşcinsel):Kişinin kendi cinsiyetine cinsel ilgi duyması(gey, lezbiyen)
- Biseksüel olma:Kişinin her iki cinsiyetten olanlara cinsel ilgi duyması,

Cinsel yönelim

- Travesti olma: Karşı cinsiyete özgü davranış ve giyimi sürdürmekten zevk alma,
- Transseksüel olma: Cinsiyetini değiştirmesi gerektiğine, ruhsal ve bedensel olarak diğer cinsiyete sahip olması gerektiğine inanma,

Cinsel tutum

- Bireyin cinselliğe yönelik algı ve tepkilerini etkileyen değer, yargı, inanç ve davranışlardır
- Tutumlar kişinin birlikte yaşadığı kimselerin, özellikle arkadaş grubunun, içinde bulunduğu sosyal sınıfın, dini inançların, ana-babasından öğrendiği değer yargılarının, kendisini yönlendiren kavramlar ve değer yargılarının bir ürünü olarak ortaya çıkar (Özgüven, 1997: 14).
- İki, iki-buçuk yaşlarındaki çocukların cinsel algılama kalıplarına rastlanır. İlkokul çağındaki çocuklarda kalıplar tam anlamıyla yerleşmiştir (Cüceloğlu, 2004: 391-392).

Cinsel sağlık(WHO)

- Cinselliğin duygusal, sosyal, fiziksel, entelektüel yönlerinin kişilik, iletişim ve sevgiyi geliştirecek yönde bütünleşmesidir
- İki insanın biyolojik, ruhsal ve sosyal yönleriyle yaşadıkları birleşmedir.
- Birleşmenin bir şekli ve kuralı yoktur.
- Taraflar birbirlerine ve çevreye zarar vermedikleri ve doyuma ulaştıkları sürece, nasıl ve ne kadar cinsel aktivitede bulunacaklarına kendileri karar verirler.

Cinsel haklar

- WAS (Dünya Cinsel Sağlık Birliği) genel kurulu 26 Ağustos 1999 tarihinde Hong Kong'da yapılan 14. Dünya Seksoloji Kongresi'de evrensel cinsel haklar deklarasyonunu kabul ve ilan etmiştir.

CİNSEL SAĞLIK HAKLARI
ÜREME SAĞLIĞI

Cinsel haklar

- **Cinsel özgürlük hakkı.** Cinsel özgürlük bireylerin kendi cinsel potansiyellerini ifade etmelerine olanak verir. Bu tanım cinsel baskının her türünü, her çeşit cinsel zorlama, istismar ve tacizi reddeder ve tanımını dışında bırakır.
- **Cinsel otonomi, cinsel bütünlük ve beden güvenliği hakkı.** Bu hak bireyin kendi cinsel yaşamı hakkında, kendi kişisel ve sosyal etiği çerçevesinde özerk kararlar alma gücünü içerir. Bu hak aynı zamanda işkence, yaralama ve her çeşit şiddetten arınmış olarak kendi bedenimizi kontrol etmemize ve zevk almamıza olanak tanır.

Cinsel haklar

- **Cinsel eşitlik hakkı.** Cinsiyet, toplumsal cinsiyet, cinsel yönelim, yaş, ırk, sosyal sınıf, din veya fiziksel ve zihinsel engel gözetilmeden hiçbir ayrımcılığa maruz kalmama hakkıdır.
- **Cinselliğın duygusal ifadesi hakkı.** Cinselliğın ifade edilmesi, erotik zevkten veya cinsel eylemden çok daha öte bir kavramdır. Bireylerin cinselliklerini iletişim, dokunma, duygusal anlatım ve aşkla ifade etme hakkı vardır.

Cinsel haklar

- **Üremeyele ilgili özgür ve sorumlu seçim yapabilme hakkı.** Bu, çocuk sahibi olup olmamayı seçme, çocuk sayısına ve hangi aralıkla olacağına karar verme, doğurganlık düzenlemesi ile ilgili tüm tedavilere tam erişim hakkını içerir.
- **Bilimsel araştırmaya dayalı cinsel bilgi edinme hakkı.** Bu hak, cinsel bilgilerin bilimsel ve etik araştırmalar sonucu elde edilmiş olması ve toplumun tüm kesimlerine uygun yollarla yayılması gerektiğini ifade eder.

Cinsel haklar

- **Cinsel mahremiyet hakkı.** Bu hak başkalarının cinsel haklarına müdahale edilmediği sürece yakınlaşma konusunda bireysel karar verme ve davranma hakkını içerir.
- **Cinsel sağlık hizmeti hakkı.** Cinsel sağlık hizmetleri, tüm cinsel kaygı, sorun ve bozuklukların önlenmesi ve tedavisi için herkese sağlanmış olmalıdır.

Cinsel haklar

- **Cinsel haz hakkı.** Cinsel haz, otoerotizm de dahil olmak üzere fiziksel, psikolojik, zihinsel ve ruhsal iyiliğin kaynağıdır.
- **Kapsamlı cinsellik eğitim hakkı.** Bu doğumdan başlayarak yaşam boyu devam eden bir süreçtir ve bütün sosyal kurumları kapsamalıdır.

Cinsel haklar

- Özgürce cinsel ilişkiler oluşturma hakkı. Bunun anlamı, bireylerin evlenip, evlenmemekte, boşanıp boşanmamakta ve her türlü cinsel ilişkiye girip girmemekte özgür olduğudur.

Sağlıklı cinsel işlev için gerekli, bireyle ilgili temel geler

- Cinsel gelişimde 3 ana birleşendeki sorunlar çeşitli sapmalara sebep olabilir;
- (1) cinsiyet kimliği (bireyin erkeklik veya dişilik algısı) (2) cinsel yanıt (uygun uyararla uyarılma)
- (3) diğerleri ile ilişki kurabilme.

Normal cinsel cevap d6ngüsü

- Normal cinsel ilişki d6ngüsü:
- İstek,
- uyarılma,
- orgazm
- çözülme ve refrakter(erkek için) dönem aşamalarından oluşur.
- Normal d6ngü, vasküler, nörolojik,hormonal ve psikolojik etkenlerin birlikte uyumu ile gerçekleşir.

Uyarılma

- Bireyin iç (fantezi) ya da dış uyarıyı algılaması ve yaşamasıyla başlamaktadır. Kadında vajinal lubrikasyon ve labia minörlerin kanla dolması, erkekte peniste, kadında klitoriste ereksiyon ile karakterize olup, birkaç dakikadan birkaç saate kadar sürebilir.
- İlişkiye hazır olma, bireyin o zamana kadar yaşadıklarına bağlı olarak cinsel uyarıyı algılamaya açık olma şeklinde tanımlanabilir.

Plato

- Uyarılma sürerken cinsel organlarda vasküler değişikliklerin tamamlanmasıyla erkekte ereksiyon, kadında vaginal salgılama ve kaslarda gevşeme ortaya çıkmaktadır.
- Uyarılmanın sürmesi ile erkeğin testisleri büyür.
- Kadının vajinal duvarının dış dörtte üçü boyunca orgazmik platform diye bilinen kasılmalar görülür. Kadında göğüs büyüklüğü % 25 artar. Büyük kas gruplarında kasılmalar olur.
-
- Kalp vurumu ve solunum hızlanır, kan basıncı yükselir.

Plato dönemi 30 saniye ile birkaç dakika arasında sürer.

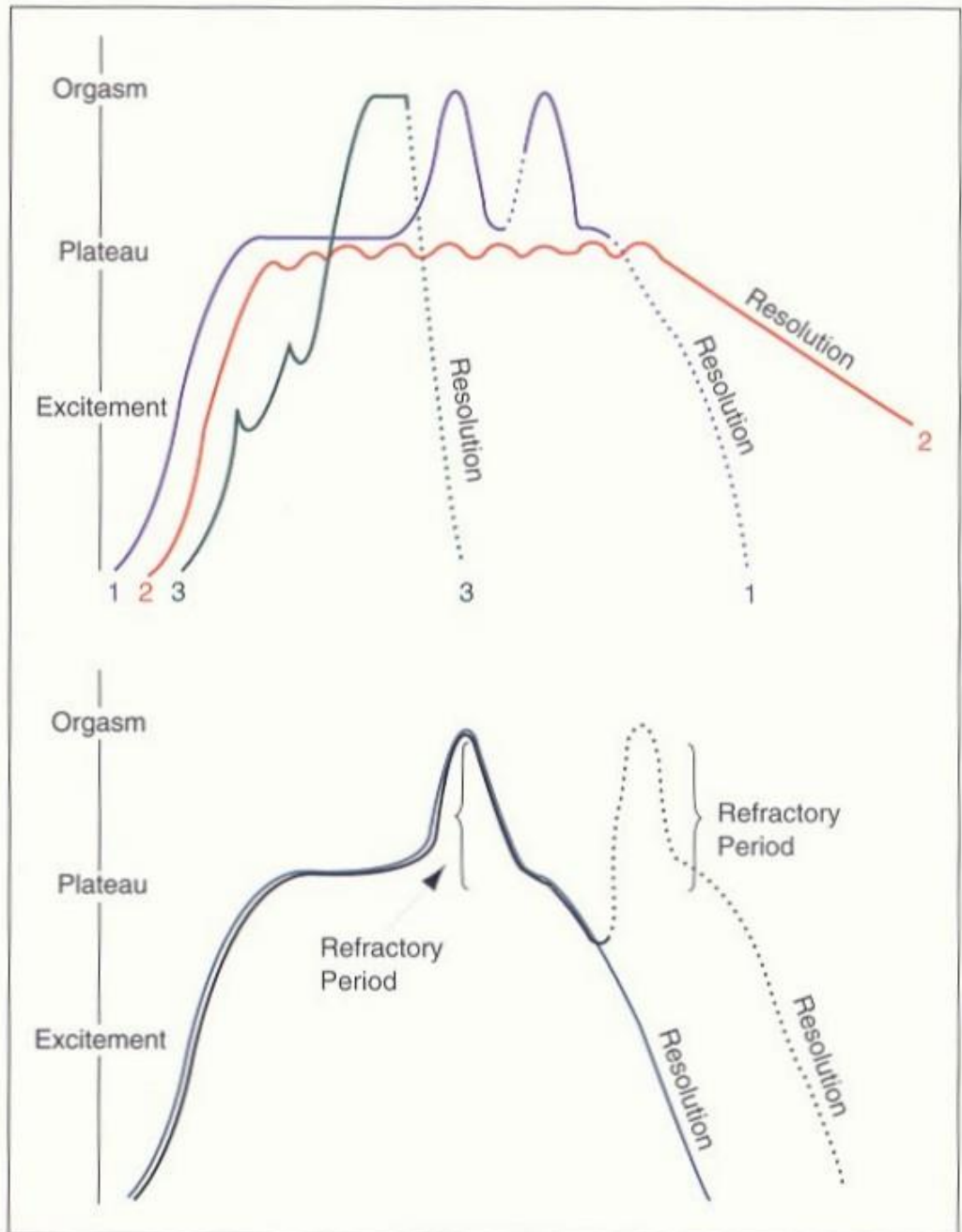
Ejakulasyon/Orgazm

- Yoğun haz duygusunun yaşandığı aşamadır.
- Kadında orgazm, vajinanın alt bölümünün kasılması ile uterusun güçlü ve sürekli kasılmaları ile karakterizedir. Büyük kas gruplarında, dış ve iç anal sfinkterde kasılmalar olur. Kan basıncı yükselir, kalp atışı artar. Orgazm, üç-beş saniye sürer ve bilincin hafif sislenmesi ile karakterizedir.
- Erkeklerde semenin güçlü bir şekilde akması ile ejakülasyon ve orgazm olur. Erkek orgazmına prostat, çevre yapıları/kasları ve uretranın dört-beş ritmik spazmı da eşlik eder. Prostat bir kez kasıldıktan sonra ejakülasyon gerçekleşir.

Çözülme, refrakter dönem

- Çözülme, genital organlardan kanın çekilmesiyle, tüm değişimlerin geriye dönüşüdür. Orgazm olduğunda çözülme hızlıdır, olmazsa iki ile altı saat sürebilir.
- Çözülme döneminden sonra kişiye göre değişen sürelerde refrakter dönem bulunmaktadır.
- Refrakter dönem, erkekte birkaç dakikadan birkaç saate kadar sürebilir ve bu dönemde cinsel yönden yeniden uyarılmaya görece uzakken,
- Kadında refrakter dönem olmadığı, çoklu ve ardarda orgazm kapasitesi olduğu belirlenmiştir.

Figure 4.1 The Sexual Response Cycle

Cinsel işlev bozuklukları(CİB)

- **Birincil** : İlk ilişkidenden bu yana sorun var
- **İkincil**: Bir süre sonra, başka bir soruna bağlı ortaya çıkmıştır
- **Durumsal**: Belli cinsel aktivitelerde ortaya çıkar
- **Total**: Tüm cinsel aktivitede ortaya çıkar

Cinsel işlevi bozan etkenler

- Cinsel kimlik gelişimini bozan bio-psiko-sosyal etkenler
- Anatomik yapı sorunları
- Eşlerin birbirini uygun bulmaması
- Genetik, ruhsal, organik hastalıklar, toksik etkenler, ilaç yan etkileri
- Toplum ve iş yaşamını bozan etkenler

Cinsel işlev bozukluklarına yol açabilecek ilaçlar

- Psikotropalar
- Stimülanlar
- Halusinojenler
- Antikolinerjikler
- Antiadrenerjikler
- Mizaç düzenleyicileri
- Sedatifler
- Hormonlar
- Nörotransmitterler

Diğer: Alkol

Cinsel işlevleri etkileyen fiziksel rahatsızlıklar

Kalp Damar Ve Dolaşım Sistemi Hastalıkları Hipertansiyon Kan yağlarının yükselmesi Damar sertliğine yol açan durumlar Aort anevrizması Kalp yetmezliği	Sinir Sistemi Hastalıkları Multipl skleroz Parkinson hastalığı Epilepsi Omurilik iltihaplanmaları Omurilik yaralanmaları Tümörler
Beslenme Bozuklukları Kötü ve dengesiz beslenme Vitamin eksiklikleri	Hormon Sistemi Hastalıkları Diabet Hipofiz bezi hastalıkları Böbreküstü bezi hastalıkları Tiroid bezi hastalıkları Tümörler
Genetik Hastalıklar Kleinfelter sendromu Penisin yapısal ve doğumsal hastalıkları	Ameliyatlar Prostat kanseri ameliyatları Karın içi büyük ameliyatlar Büyük damar ameliyatları
Zehirlenmeler Kurşun Tarım ilaçları	Karaciğer Hastalıkları Siroz
Işın tedavileri Leğen kemiği kırıkları Genel durumu bozan herhangi bir sistemik hastalık ya da durum	Renal ve Ürolojik Hastalıklar Peyronie hastalığı Kronik böbrek yetmezliği

Cinsel işlev bozukluklarına neden olabilecek psikolojik etmenler

- tutucu ve kısıtlayıcı yetiştirme tarzı,
- cinsel eğitimsizlik,
- eşler arası iletişim eksikliği, kırgınlık, kızgınlık, güvensizlik
- Mahremiyete saygısızlık,
- ikincil seks karakterlerine tepki,
- utanma, aşağılanma, hayal kırıklığı,
- Hamilelikten korkma
- Ağrı duyma korkusu
- Kişinin kendisini beğenmemesi,
- travma, taciz, ilk deneyimle ilgili özellikler,
- homoseksüel ilgi,
- dini çatışmalar
- **CİNSEL MİTLER**

Cinsel mitler

- **Cinsel mitler** bilgisizlik veya yanlış bilgilenmenin bir sonucu olarak cinsel işlev bozuklukların oluşmasında hem hazırlayıcı, hem başlatıcı ve hem de sürdürücü niteliği ile çok önemli yer tutar.
- Bu nedenle de cinsel mitlerin değiştirilmesi ve yerine doğru bilgilerin aktarılması kişilerin cinsel sorunlarının çözümüne katkıda bulunur
- Örnek: Cinsellik içgüdüsel değildir, öğrenilmez, Erkekler kadınlara nasıl zevk verileceğini bilir, Hamileyken kurulan cinsel ilişki bebeğe zarar verir, Sevişmek cinsel birleşme demektir, Cinsel birleşme sırasında fantezi kurmak yanlıştır, Erkekler her zaman hazır olmalıdır, mastürbasyon zararlıdır, cinsel ilişki cinsel birleşme demektir, kadınlarda orgazm cinsel birleşme ile sağlanmalıdır...

Cinsel işlev bozukluklarının sınıflandırılması (DSM-IV)

1. İstek bozuklukları: a. Azalmış (hipoaktif) cinsel istek bozuklukları
b. Cinsel tiksinti bozuklukları
2. Uyarılma bozuklukları: a. Kadında cinsel uyarılma bozuklukları
b. Erkeklerde erektil bozukluk (sertleşme bozukluğu)
3. Orgazm bozuklukları: a. İnhibe kadın orgazmı
b. İnhibe erkek orgazmı
c. Prematür ejakulasyon (erken boşalma)
4. Cinsel ağrı bozuklukları: a. Disparoni
b. Vajinismus
5. Başka türlü adlandırılmayan cinsel işlev bozuklukları

CİNSEL İSTEK BOZUKLUĞU

- DSM-5:
- Sürekli olarak veya yineleyici bir biçimde, cinsel fantezilerin ve cinsel ilişkiye girme isteğinin az olması veya hiç olmaması veya cinsel aktivitenin başlatılmasına açık olmaması durumudur(kadın ve erkek için aynı).
- Bir çok faktör cinsel istek bozukluklarının gelişiminde etkili olabilmektedir. Kronik stres, bunaltı veya depresyon, alkol, ilaç kullanımı(beta blokerler, sedatifler...), testesteron eksikliği, KC.bozukluğu, Alkol kullanımı, prostatın alınması, anksiyete, menapoz, kalp hastalıkları, tröid hastalıkları, diyabet, hipofiz yetmezliği, gebelik korkusu, psikolojik nedenlerle gelişebilir.

Cinsel istek bozuklukları

Kadınlarda:

- Toplumda: %16 (Lindal ve Stefansson 1993)
- Menapoz sonrası: %37-46 (Wasti ve ark 1993, Chiechi ve ark 1997)

Erkeklerde:

- Toplumda: %7-%4 (Ernst ve ark 1993)
- İleri yaşta (70): %26 (Panser ve ark 1995)

Cinsel Tiksinti Bozukluğu

Sürekli olarak ya da yineleyici bir biçimde, bir cinsel eş ile genital cinsel ilişki kurmaktan aşırı tiksinti duyma ve bundan tümüyle (ya da hemen tümüyle) kaçınma.

- Bir cinsel temas hemen yakında bir tehlike olacağı duygusu uyandırır ve alarm durumuna geçilir.
- Aşırı kırılgandır, cinsel aktivite tiksindirir ve fobik kaçınmalar olur.
- Bazı kişiler cinselliğe karşı tamamen fobik özellikler gösterir; sadece bir partnerle kurulan cinsel temasla değil, cinselliği çağrıştıran hemen hemen her şey (düşünce, duyum, imaj vs) panik ya da tiksinti yaşamalarına neden olur.

CİNSEL UYARILMA BOZUKLUĞU

- **Erkeklerde Sertleşme Bozukluğu(empotans)**

Yeterli bir sertleşme (ereksiyon) sağlayamama veya cinsel etkinlik bitene dek bunu sürdürememe durumudur.

- Organik, psikolojik veya her ikisinin bileşimiyle gelişebilir. Organik nedenleri dışlamak amaçlı yapılan tetkiklerden(ultrason, papaverin enjeksiyonu ve gece ereksiyonu izlemi) sonra, psikoterapi desteği verilerek psikolojik faktörler ortadan kaldırılabilir.

Kadında Uyarılma Bozukluğu(frijidite)

- Sürekli olarak veya yineleyici biçimde, cinsel uyarılmanın yeterli bir ıslanma-kabarma tepkisini sağlayamama veya cinsel etkinlik bitene dek bunu sürdürememe durumudur.
- Birçok psikolojik etken (örneğin bunaltı, suçluluk, korku),progesteron, östrojen, prolaktin, tiroksin düzeyleri ve antihistaminik kullanımı kadında cinsel uyarılmayı bozabilir.

ORGAZMLA İLGİLİ BOZUKLUKLAR

- Olağan bir cinsel uyarılma evresinden sonra, orgazmın sürekli olarak veya yineleyici bir biçimde gecikmesi veya hiç olmaması durumudur.
-
- Her kadının orgazmı tetikleyen uyarıcının türü veya yoğunluğu açısından farklılıkları olabilir. En çok klitoris uyarılması tetikleyicidir, cinsel birleşme sırasında senkronik olarak klitoral uyarım orgazmı kolaylaştırır.
- 35 yaş üstünde anorgazmi % 5 oranındadır

Erkeklerde Orgazm Bozukluğu

- Erkeğin cinsel etkinlik sırasında, olağan bir cinsel uyarılma evresi sonrası, sürekli olarak veya yineleyici bir biçimde orgazmın gecikmesi veya olmaması durumudur.
- Uykuda veya mastürbasyonla ereksiyon oluşuyorsa organik neden düşünülmez
- **Erkeklerde Erken Boşalma**

Birleşme olmadan veya ilk 2-3 dakikada boşalmadır. Çok az bir cinsel uyarılma ile ve kişinin istemesinden önce, vajinaya giriş öncesi, girer girmez veya hemen sonra boşalma durumudur.

Görölme oranı % 35- 40 arasında değişmektedir.

CİNSEL AĞRI BOZUKLUKLARI

- **Ağrılı Cinsel İlişki (Disparöni)**
- Disparöni, hem erkeklerde hem de kadınlarda cinsel ilişkiden önce, ilişki sırasında veya sonra görülen yineleyici veya sürekli cinsel bölge ağrısıdır.
- Kadınlarda erkeklere oranla daha sık görülür. Ağrı gerçektir ve ilişkiyi zevksiz, dayanılmaz yapar. Ağrı, kadınların cinsel ilişkiden tamamen kaçınmasına neden olabilir, servisit, endometriozis, vaginitis gibi enfeksiyonlar nedeniyle yaşanır
- Erkeklerde de organik nedenlerle gelişebilir.

Vajinismus

- Vajinanın dış 1/3'ünde bulunan (Bulbo kavernoza-levator ani) istemsiz kasılmasıyla penisin girişine ve cinsel ilişkiye engel olmasıdır. Cinsel işlev bozuklukları içinde görülme oranı %90'dır
- İlk cinsel ilişki veya jinekolojik muayene sırasında ortaya çıkabilir
- Cinsel terapiyle tedavi edilebilen bir cinsel işlev bozukluğudur. Tedavi kısa süreli ve davranışçı tedaviyle ele alınır.

PARAFİLİLER

Normal yoldan cinsel uyarım yoktur, dürtü ve eğilimler ego syntoniktir, kendilerini hasta olarak görmezler.

- **Teşhircilik (Göstermecilik-exhibitionism)**
Kişinin cinsel organlarını, bunu beklemeyen bir yabancıya göstermesi ile ilgili fantezilerinin, dürtülerinin ve davranışlarının olması durumudur.
- **Fetişizm**
Kişinin canlı olmayan nesnelere kullanmakla ilgili (örneğin kadın iç çamaşırları) yoğun fantezi, dürtü ve davranışların olması. Cinsel etkinlik, fetişin kendisine karşı yönlenebilir veya fetiş, cinsel ilişkiye katılabilir.

PARAFİLİLER

- **Çocuğa Cinsel Sevi (Pedofili)**
Kişinin, ergenlik dönemine girmemiş (13 yaşından ufak) çocuklarla cinsel ilişkide bulunmayla ilgili fantezilerinin, dürtülerinin ya da davranışlarının olması durumudur.
- **Cinsel Mazohizm**
Kişinin, hakaret edilme, dövülme, bağlanma ya da başka bir biçimde ıstırap çekeceği eylem ile ilgili fantezi, dürtü ve davranışlarının olması durumudur.
- **Cinsel Sadizm**
Kişinin, başka birinin psikolojik ya da fiziksel olarak ıstırap çekmesi eylemi ile ilgili cinsel fantezi, dürtü ve davranışlarının olması durumudur.

PARAFİLİLER

- **Transvestik Fetişizm**

Karşı cinse ilgi duyan bir erkekte, aykırı bir giyim (kadın elbiselerine bürünme) ile ilgili yoğun fantezi, dürtü ve davranışların olması durumudur. Çocuklukta ve erken gençlik döneminde başlar.

- **Gözetlemecilik (Röntgencilik-vouyerism)**

Kişinin, bunu beklemeyen bir kişiyi çıplakken, soyunurken ya da cinsel etkinlikte bulunurken gözetleme eylemi ile ilgili fantezi, dürtü ve davranışlarının ortaya çıkması durumudur.

PARAFİLİLER

- **Sürtünmecilik(Frouttourism)**
Kişinin, rızası olmayan bir kişiye dokunması ve sürtünmesi ile ilgili yoğun fantezileri, dürtü ve davranışlarının olması durumudur. Davranış genelde kalabalık yerlerde meydana gelmektedir. Özellikle metro ve otobüslerde siktir. Sürtünmecilik, genellikle kişinin tek cinsel doyum yoludur.
- **Yaşlılara cinsel sevi(Gerontophilia)**
- **Ölülere cinsel sevi(Necrophilia)**

Tedaviler

- Cinsel terapi (bilişsel-davranışçı)
- Cinsel terapi (psikodinamik yönelimli)
- İlaç tedavisi (antidepresan, anksiyolitik)
- Aile/çift terapisi (sistemik terapi)
- Çift terapi (dinamik yönelimli)
- Grup terapisi
- Bireysel dinamik yönelimli psikoterapi
- Psikanaliz
- Danışmanlık

Cinsel tedaviler-Genel ilkeler:

- Öncelikle organik nedenler olup olmadığı değerlendirilir, üroloji, jinekoloji, endokrinoloji, nöroloji gibi birimlerle ortak çalışılır
- Cinsel işlev bozukluğunun evlilik sorunlarına ikincil gelişip gelişmediği araştırılır
- İlaç tedavisi: Tedavide doğrudan kullanılabilen ilaçlar yalnızca erektil disfonksiyon için söz konusudur
- Seks terapisi, evlilik terapisi: Bilişsel davranışçı yaklaşımlar, gevşeme teknikleri, duyumsal odaklama teknikleri kullanılır, çift terapisi ya da evlilik terapisi teknikleri birlikte kullanılmalıdır

Cinsel tedaviler-Genel ilkeler

- Sorunu anlama ve ele alma, kırınlıkları giderme amacıyla eşler arası iletişim arttırılır
- Cinsellikle ilgili yanlış inanç ve bilgiler düzeltilir
- Seyirci rolünden çıkıp aktif katılma sağlanır
- Bireysel psikopatolojinin olmaması, evlilik sorunu olmaması ve eşlerin sorunu kabul ederek çözüme motive olmaları tedavi başarısını arttırır.

Hemşirelik tanıları

- Yetersiz cinsel işlev
- Anksiyete
- Kişilerarası ilişkilerde bozulma
- Sosyal izolasyon
- Benlik saygısı düşüklüğü
- İnhibe olmuş seksüel uyarım

Hemşirelik bakımı-örnek vaka

- H.(erkek) (60 yaş) ve S.(kadın)(58 yaş) 35 yıldır evlidir. Cinsel ilişkilerinde sorunları olduğu gerekçesiyle, psikiyatri kliniğine çift terapisi almak için başvururlar. Psikiyatri hemşiresine, başlangıçta aktif ve tatmin edici bir cinsel yaşamları olduğunu anlattılar. S, H.yi halen sevdiğini ancak cinsel olarak arzulamadığını ifade etti. Ayrıca, uyarılmak için, cinsel fanteziler oluşturmasının kendini "kirli " hissettirdiğini belirtti. H. S. ile seks istiyordu fakat son zamanlarda ereksiyon sağlama ve sürdürmesinde bazı zorluklar yaşamaktaydı. Hemşire H. ve S. için kavram haritası bakım planını oluşturdu (Townsend, 2016, s:562)

Bazı alışma sonuçları

- Bir çalışmada erkeklerin %14.2'si, kadınların %32.3'ü çocukluk ağı cinsel istismar öyküsü bildirmişlerdir
- Kadınlarda ırza geçme, cinsel taciz, çocukluk çağında fiziksel istismar ve ihmali erkeklerden daha fazla oranda bildirilmiştir
- Helen Wu ve arkadaşlarının (2003) alışmasında yaşamları boyunca en az bir kez cinsel saldırıya maruz kalan adolesanların oranı %21'dir.

Bazı alışma sonuçları

- Üniversite öğrencileri ve mezunlarında, kadınlarda cinsel saldırı oranını %14.7 olarak saptanmıştır [zorla cinsel ilişkiye teşebbüs %7.0 (n:56), zorla oral seks %2.8 (n:20), zorla cinsel ilişki anal/vajinal %4.9 (n:54)]. (Kayı, Yavuz ve Arıcan, 2000)
- Cinsel saldırılar çoğunlukla mağdurun tanıdığı biri tarafından uygulanmaktadır.
- Fiziksel saldırıya uğrayan kadınların %34-56'sı eşleri tarafından cinsel ilişkiye zorlanmaktadır

Cinsel Şiddet

- **Cinsel taciz:** KiŐiyle vücut teması bulunmadan yapılan ve rızaya dayalı olmayan, cinsel içerikli söz, tavır veya diğer davranış biçimlerini içerir.
- **Cinsel saldırı:** Rızaya dayalı olmayan cinsel davranıŐlarla bir kimsenin vücut dokunulmazlığının ihlal edilmesidir.
 1. Cinsel birleşme olmadan kişinin vücut dokunulmazlığının ihlali :sarılmak, ellemek, okşamak, dokunmak
 2. Kişinin vücut dokunulmazlığının vücuda cinsel organ veya sair bir cisim sokulmasıyla ihlal edilmesi söz konusudur.

CİNSEL TACİZE MARUZ KALDIĞINI DÜŞÜNEN KİŞİNİN ALABİLECEĞİ ÖNLEMLER

- 1) Cinsel Tacize ve Cinsel Saldırıya Karşı koruyucu yasaları, yönetmelik ve yönergeleri öğrenmek
- 2) Cinsel tacize açık olabileceğini düşündüğü durum ve kişilerden uzak durmak
- 3) Davranışın hoş karşılanmadığı konusunda kişiyi açık bir şekilde uyarmak, istemediği cinsel yakınlaşmalar konusunda açıkça "hayır" demek

CİNSEL TACİZE MARUZ KALDIĞINI DÜŞÜNEN KİŞİNİN ALABİLECEĞİ ÖNLEMLER

- 4) Rahatsız edici bir davranışta bulunan kişiye bu davranışına son vermezse resmi girişimde bulunacağını bildirmek
- 5) İlk andan itibaren, soruşturmada delil olarak kullanılacak ne tür materyal varsa toplamak, olaylara dair kayıt tutmak, delilleri saklamak, ve olayı yakın kişilerle paylaşmak

CİNSEL TACİZE MARUZ KALDIĞINI DÜŞÜNEN KİŞİNİN ALABİLECEĞİ ÖNLEMLER

- 6) Destek almak ve haklarını öğrenmek maksadıyla ilgili birimlere başvurmak
- 7) Okul, işyeri vb kurumlarda ilgili (Akademik danışman, amirler vb) makamlara başvurmak
- 8) Önleme ve korunma için emniyet birimlerine veya savcılığa başvurmak.

Rahatsız Edici Davranışlarda Bulunduğunu Farkeden Kişiyeye Öneriler

- Başkalarının istek, rıza, tutum ve sözlü ifadeleri konusunda duyarlı davranmak ve cinsel yaklaşımlarda karşı tarafın rızasının olup olmadığı konusunda emin olmadan ilerlememek
- Davranışın rahatsız edici olduğunu fark eder etmez özür dilemek, oluşan rahatsızlığı önemsiz saymamak veya görmezden gelmemek
- Benzer davranışlardan veya davranışıyla rahatsız ettiğini düşündüğü kişiyi tedirgin edecek tavırlardan uzak durmak
- Rahatsız olan kişinin üstü konumundaysa veya aralarında herhangi bir tür hiyerarşi ilişkisi varsa o kişiyeye ilgili yetkilerini başka birine devretmek, danışmanlığını üstlenmemek

Cinsel travma-ruhsal sonuçlar

- Depresyon, fobi, obsesif-kompulsif bozukluk, panik bozukluğu, TSSB, dissosiyatif bozukluklar, cinsel bozukluklar ve intihara teşebbüs, alkol kullanımı ve benlik saygısı yitimi, endişe, anksiyete, korku, utanma, kendini suçlama gibi psikiyatrik problemler ve bozukluklar
- Psikiyatrik hastalıklarda çocuklukta cinsel travma öyküsü
- Korku: AIDS, cinsel ilişkiyle bulaşan hastalıklar, hamilelik, polislik konuşma, mahkemede ifade verme) ve gelecek bir saldırı ile ilgili korkular (yalnız olmaktan, yalnızken banyo yapmaktan, toplu taşıma araçlarında özellikle metroda, kalabalık süper marketlerde, yabancı yerlerde bulunmaktan kaçınma vb.) sıklıkla görülür

Tecavüz-travma sendromu: Bakım girişimleri ve gerekçeleri-1

- Acilde beklerken hastayı yalnız bırakmayın, güvendiği bir yakınıyla olmasını sağlayın: Yüksek anksiyeteyi düşürmeyi sağlar
- **Hastaya yargılamaksızın yaklaşımlarda bulunun: Hemşirenin terapötik etkisinde tutumları çok önemlidir. Şok olma, iğrenme, inanmama gibi tepkiler uygun değildir**
- Güvenilir olun: Hastanın durumu tıbbi personelin dışında kimseyle paylaşılmaz
- Uzun süreli yaşanabilecek belirti ve bullar konusunda hastayı bilgilendirin (fobi, kabuslar, anksiyete, depresyon, somatik belirtiler) Çoğu kişi bu durumda olanların yaşayabileceği durumlar olduğunu bilmediği için delirdiğini düşünebilir,

Tecavüz-travma sendromu: Bakım girişimleri ve gerekçeleri-1

- Dinleyin ve kişinin konuşmasına izin verin ancak konuşması için baskı yapmayın: İnsanlar anlaşıldığı zaman durumun kontrol altında olduğu hissini daha fazla yaşar
- Yaşamını korumak için doğru şey yaptığını vurgulayın: Suçluluk veya utanç hissederler, hayatta kalmak için yaptıklarını yapmış olmanın doğru olduğunu bilmek suçluluk duygusunu azaltır, benlik saygısını artırır.
- Destekleyici izlem, organizasyonlar yapın: Destek grupları, bireysel terapi, grup terapisi veya kriz danışmanlığı için yönlendirin. Uzun dönemde gelişecek tepkileri ele almak ve yeniden orgazine olmasına yardımcı sağlar

Tecavüz-travma sendromu: adli boyut

- Fiziksel travmayı belirleyin: alanı, yeri, büyüklüğünü beden şekli üzerinde gösterin
- Fotoğrafını çekme izni isteyin
- Tecavüze tepkilerini kaydedin
- Duygusal durumunu kaydedin
- Kanıtları uygun saklayın ve ilgili yere ulaştırın

Cinsel suçlar ve yasal boyut

- 5237 Sayılı kanun
- 2547 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda cinsel suçların "cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar"
- **MADDE 124- Kadın veya erkek onsekiz yaşını doldurmadıkça evlenemez.**

Cinsel suçlar ve yasal boyut

- Çocukların cinsel istismarı
- Madde 103-(1) Çocuğu cinsel yönden istismar eden kişi, 4 yıldan 10 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. **Cinsel istismarın 12 yaşını doldurmamış olan çocuklara karşı işlenmesi halinde ceza yarı oranında artırılır**

Cinsel suçlar ve yasal boyut

- TCK'nin 105. maddesi **Cinsel Taciz** suçunu, tacize uğrayan kişinin şikâyeti üzerine cezalandırır.
- Bu suçu işleyen kişiye üç aydan iki yıla kadar hapis veya para cezası verilir. **Tacizin cezalandırılması için fiziksel temas olması gerekmez.**
- Tacizde bulunan, aynı işyerinde çalıştığı bir kişiye cezası daha ağır olur(İşyeri kanunu 24. madde ve borçlar kanunu 417. madde maddi manevi tazminat). **Kadınların çalışma imkânının ve hareket özgürlüğünün kısıtlanmaması için İş Kanunu da cinsel tacizi cezalandırır.**

Cinsel suçlar ve yasal boyut

- TCK'nin 102. maddesinde Fiziksel taciz, Cinsel Saldırı suçu olarak, kişinin vücut dokunulmazlığını ihlal etmek olarak tanımlanır.
- Bu suçun cezası, saldırıya uğrayan kişinin şikâyeti üzerine, iki yıldan yedi yıla kadar haptir.
- **Saldırganın cezalandırılması için saldırının cinsel ilişkiyle sonuçlanması gerekmez.** Örneğin tecavüze teşebbüs ya da elle sarkıntılık, cinsel saldırı olarak kabul edilir.

Cinsel suçlar ve yasal boyut

- Tecavüz ağır bir cinsel saldırı suçudur.
- Sadece erkeklik organının kadınlık organına (yani penisin vajinaya) sokulması değil, herhangi bir organın veya maddenin vücuda sokulması da tecavüzdür. Bu suç, anal ve oral tecavüzü de kapsar.
- Ceza Kanunu her türlü tecavüzü yedi yıldan on iki yıla kadar hapisle cezalandırır. Cinsel saldırı sırasında suçu ağırlaştıran sebepler varsa, hapis cezası artırılır.
- **Evlilik içi tecavüz boşanma gerekçesidir** ve tecavüzün cezası yedi yıldan on iki yıla kadar hapistir (madde 102)

Cinsel suçlar ve yasal boyut

- Ceza Kanunu'nda "zina" diye bir suç yoktur. Eşlerden birinin başka biriyle birlikte olması sadece boşanma sebebi sayılabilir
- Namus adına işlenen cinayetler, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılır (TCK Madde 81, 82). Ceza Kanunu namus cinayetlerine ceza indirimini sınırlamıştır (Haksız Tahrik, Madde 29, Gerekçe).
- **Namus yüzünden kendilerini öldürmeye zorlanma nedeniyle gerçekleşen intiharlar da bir tür namus cinayetidir.**

Cinsel suçlar ve yasal boyut

- Ceza Kanunu'nun 287. maddesi ile **kadınları bekâret kontrolüne (genital muayeneye) gönderen veya bu muayeneyi yapan kişiler hakkında üç aydan bir yıla kadar hapis cezası verilir**
- **Yetkili savcı veya hâkim kararı olmadan genital muayene yapılamaz**, muayeneyi yapmaya kalkışan kişi hakkında savcılığa suç duyurusunda bulunup ceza davası açılır. Kişinin onayı olmaksızın savcı istese de muayene yapılamaz

Cinsel suçlar ve yasal boyut

- **Bir erkek bir kadını kaçıır veya ona tecavüz ederse, kadınla evlenerek cezadan kurtulamaz.** Sanık kimse şikâyetçi olmasa da, şikâyetten vazgeçilse de yargılanır
- **MADDE 225. - (1) Alenen cinsel ilişkide bulunan veya teşhircilik yapan, aleni yerlerde rıza dışı müstehcen fotoğraf çeken, görüntü kaydeden kişi, 2 yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Fotoğraf çeken ya da görüntü kaydeden kişilerin bu verileri ifşa etmesi halinde verilecek ceza bir kat arttırılır.**

CİNSEL ŞİDDETE MÜDAHALE KONUSUNDA YARDIM ALABİLECEĞİNİZ KURULUŞLAR

<http://cts.ankara.edu.tr/>

Cinsel Tacize ve Cinsel Saldırıya Karşı Destek Birimi (CTS),

- 155 'Alo imdat' ya da 'Alo 183'
- **Aile İçi Şiddet Acil Yardım Hattı**
o 212 656 96 96/ o 549 656 96 96
- En yakın Polis ya da Jandarma Karakolu
- Baro(Hukuki)
- Sosyal Hizmetler İl Müdürlükleri(Sığınma evi-çocuk yardımı)
- Kadınla Çalışan Sivil Toplum Kuruluşları

